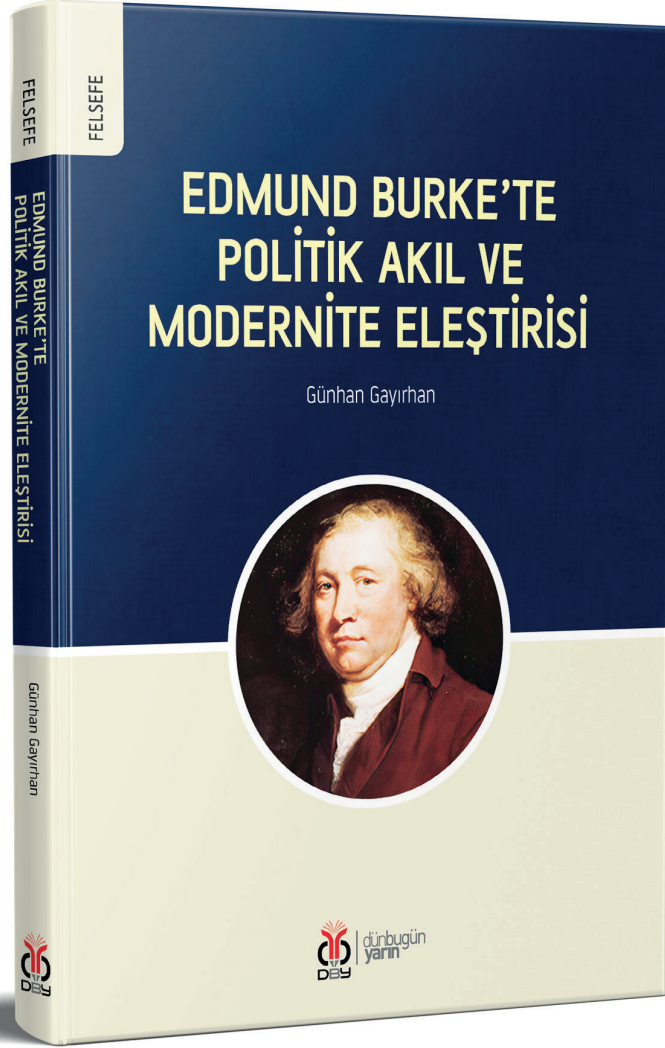

EDMUND BURKE'TE POLİTİK AKIL VE MODERNİTE ELEŞTİRİSİ

Günhan Gayırhan

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2021, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 193
Felsefe: 13

ISBN 978-625-7471-30-5
Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2021

Yazar:
Günhan Gayırhan

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Kitap Editörü:
Gülbeyaz Karakuş

Dizi Editörü:
Nuh Muaz Kapan

Kapak/Mizanpaj:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Egokitap
(Sertifika No: 51549)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Edmund Burke'te Politik Akıl ve Modernite Eleştirisi

/ Günhan Gayırhan Editör: Gülbeyaz Karakuş (Dr.)

İstanbul: DBY Yayınları, 2021.

212 s. ; 15,0 x 21,0 cm (DBY Yayınları ; No. 193) Dizin var

ISBN 978-625-7471-30-5

1- Felsefe 2- İnanç 3- Ahlak 4- Sekülerizm 5- Din Eğitimi

Bu kitap, 2012 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'na bağlı yüksek lisans programı kapsamında Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay'ın danışmanlığında hazırlanan "Edmund Burke'te Politik Akıl ve Modernite Eleştirisi" başlıklı çalışmanın üzerinde değişikliklere gidilerek hazırlanmıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Takdim	9
Teşekkür	11
Giriş	13

BİRİNCİ BÖLÜM

MODERNİTE-AKIL İLİŞKİSİ

I. Modern Akıl Anlayışı: Geleneksel Dünya Görüşünden Kopuş	22
II. Modern Politik Felsefenin Epistemolojik İnşası.....	31
A. Rene Descartes'da Metodolojik Şüphenin Politik İçerimleri	32
B. Thomas Hobbes'ta Kesin Bir Bilim Olarak Politika	44
C. John Locke'un Rasyonel Liberalizmi	59
III. Modern Politik Felsefenin Bir Eleştirisi Olarak Muhafazakârlık ve Edmund Burke	75

İKİNCİ BÖLÜM

BURKE'ÜN POLİTİK AKIL ANLAYIŞI

I. Politik Aklın Temelleri: Tarihsel Deneyim, Akıl, Bilgi, İyi	83
--	----

A. Pratik Akıl.....	84
B. Gelenek.....	94
C. Önyargı.....	100
D. Ahlâk.....	105
II. Politik Aklın Tezâhürleri.....	118
A. Devlet Adamının Bir Niteliği Olarak İhtiyatlı Eylem.....	119
B. Deneyimin Ürünü Olarak Anayasa.....	124
C. Toplumsal Düzenin Devamı İçin Değişim.....	127
D. Ortak İyinin Tesisi Olarak Meşrûiyet.....	131

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURKE'ÜN MODERNİTE ELEŞTİRİSİ

I. Evrensellik Eleştirisi.....	140
II. Soyut Birey Eleştirisi.....	149
III. Toplum Sözleşmesi Eleştirisi.....	162
IV. Devrim Eleştirisi.....	177
Sonuç	189
Kaynaklar	195
Dizin	205

Takdim

Türkiye’de düşünürleri ve düşünceleri, fazla derine inmeden yaftalamak, belirli amaçlar için kategorize etmek yaygın bir tutumdur. Bu tutum, kapsamlı ve birçok açıdan çok boyutlu bir düşünceyi ve şüphesiz o düşünceyi savunan birini dar bir çerçeveye yerleştirmek; görülebilecek olanı görememeye mahkûm etmektir. Kullanılan tanımlama, “siyasî etiket” ne olursa olsun (ister Marksizm, Liberalizm, Muhafazakarlık...) her düşünce ve düşünür bundan nasibini almıştır, almaya da devam etmektedir.

Elinizdeki kitabın konusu olan Edmund Burke ve düşüncesi, şüphesiz, “Muhafazakâr” nitelemesini hâizdir. Fakat daha ayrıntılı bir inceleme, Burke’ün “Muhafazakâr Liberal” olarak tanımlandığını da ortaya çıkarır. Tıpkı, daha sonraları Michael Oakeshott’un tanımlandığı gibi... Bu durum, muhafazakârların, son tahlilde, neyi muhafaza edeceği (ettiği) sorusunun cevabının, peşinen “tek boyuta” indirgenemeyeceğini gösterir. Evet, muhafazakârlar “atalarının aklına ve hikmetine saygı duyarlar” ama bu saygı onları gene de Burke’te olduğu gibi sorgulamadan alıkoymaz. Doktora sürecinde birlikte çalıştığımız, konuyu ele alışındaki titizliğine tanık olduğum Dr. Günhan Gayırhan’ın çalışması

da bu hususu ele almakta ve özellikle modernite eksenini etrafında irdelemektedir.

Muhafazakâr bakışın genel olarak toplumu “manevî” bir yapılanma olarak görmesini Burke, aklın politik kullanılmasının çizdiği sınırlar dâhilinde incelemektedir. Burada “aklın politik kullanılışı”nın işaret ettiği temel mesele ise kitapta da belirtildiği gibi; “Politikanın amacı iyi bir toplumsal düzeni kurmak, epistemolojinin de amacı doğru bilgiye ulaşmak olduğuna göre, politik epistemoloji iyi bir toplumsal düzeni bize kazandıracak olan bilginin arayışı içerisinde. İdeal bir toplumsal düzenin bilgisine nasıl erişebiliriz sorusu, epistemolojiyi politik bir gözle okumayı gerektir[mesi]” ve Edmund Burke’ün “politik akıl” anlayışının bu muhteviyata sahip olmasıdır. Gerekçe ise, gene yazarın ifadeleriyle, şudur: “Muhafazakâr düşünce tarihî deneyime bağlı akıl anlayışından hareketle, modern politik düşüncenin içerdiği problemleri açığa çıkarma gayretindedir. Böylece politikanın soyut akla mı yoksa tarihî deneyime dayalı bir akla mı bağlanması gerektiğine yönelik bir gerilim karşımıza çıkmış olur.”

Edmund Burke'te Politik Akıl ve Modernite Eleştirisi, bu doğrultuda politika olgusuna, “soyut akıl-tarihî deneyim” arasındaki “yarılma” bağlamında bakmakta ve bu yapılırken Edmund Burke’ün rehberliğine nüfuzlu şekilde başvurulmaktadır.

Kitabı, mevcutlarından farklı kılan, “akıl”, “politik akıl”, “tarihî deneyim”, “epistemoloji” gibi bilim felsefesinin arka plan motifleriyle bağlantılı bir muhafazakâr düşünce ve o düşüncenin en önemli mimarı Edmund Burke’e dair berrak bir portre çizmiş olmasıdır.

Ali Yaşar Sarıbay

Teşekkür

Bu çalışma 2012 yılında Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay’ın danışmanlığında gerçekleştirmiş olduğum aynı adı taşıyan yüksek lisans tezine dayanmaktadır. Arada geçen süreç, çalışmamızı tekrar değerlendirme fırsatı sunmuş ve bu doğrultuda belli başlı değişikliklere gidilmiştir.

Kıymetli Hocam Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay’ın, bu çalışmanın taslak hâlinde kitaplaşmasına kadar geçen tüm süreçte, hiçbir zaman unutamayacağım büyük bir emeği vardır. Beni tecrübesiyle yönlendiren ve meslekî bir disiplin kazanmamı sağlayan muhterem Hocam Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay’a minnettarım.

Siyaset felsefesine dair yorumlarından feyiz aldığım değerli Hocam Prof. Dr. Derda Küçükalp’e bu çalışmanın oluşumundaki katkılarından dolayı şükranlarımı sunuyorum. Çalışmamızın kitaplaşması aşamasında büyük bir itina göstererek zamanını bu işe ayıran yardımsever meslektaşım ve editörüm Dr. Gülbeyaz Karakuş’a müteşekkirim. Bu süreçte desteğini esirgemeyen meslektaşım ve arkadaşım İbrahim Oğulcan Erayman’a teşekkür ediyorum.

Günhan Gayırhan

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

Kaynaklar

- ADADAĞ Özgür, “Devrim”, *Felsefe Ansiklopedisi*, ed. Ahmet Cevizci, C. 4, Ebabel Yayınları, Ankara, 2006, ss. 281-285.
- ADADAĞ Özgür, “Fransız Devriminin Evrenselliği Üzerine”, *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, S. 11, Y. 3, Ankara, 2007, ss. 55-70.
- AĞAOĞULLARI Mehmet Ali, “Aydınlanma: Düşünceler Yumağı”, *Kral Devletten Ulus Devlete*, haz. Mehmet Ali Ağaoğulları-Filiz Çulha Zabcı-Reyda Ergün, İmge Kitabevi, 2005, ss. 233-353.
- AĞAOĞULLARI Mehmet Ali, “Thomas Hobbes: Ölümlü Tanrı”, *Kral-Devlet ya da Ölümlü Tanrı*, 4.b., haz. Mehmet Ali Ağaoğulları-Levent Köker, İmge Kitabevi Yayınları, 2009, ss. 163-280.
- AĞAOĞULLARI Mehmet Ali, *Kent Devletinde İmparatorluğa*, 6.b., İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2009.
- AKKAŞ Hasan Hüseyin, *Muhafazakâr Düşünce ve Edmund Burke*, Kadim Yayınları, Ankara, 2004.
- ARNHART Lary, *Plato’dan Rawls’a Siyasi Düşünce Tarihi*, çev. Ahmet Kemal Bayram, Adres Yayınları, Ankara, 2004.
- ATIŞ Naciye, “Locke Felsefesinde Kesinlik Sorunu”, *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 6, 2008, ss. 71-83.
- BAÇ Murat, *Epistemoloji*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2018.
- BAKIRCI Fahri, *John Locke’ta Mülkiyet Anlayışı*, Babil Yayıncılık, Ankara, 2004.
- BALDACCHINO Joseph, “The Value-Centered Historicism Of Edmund Burke”, *Modern Age*, Vol. 27, No.2, 1983, <http://www.nhinet.org/burke.htm>, (12.03.2012).

- BARBER Benjamin, *Güçlü Demokrasi Yeni Bir Çağ İçin Katılımcı Siyaset*, çev. Mehmet Beşikçi, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1995.
- BENETON Philippe, “Gelenek/Gelenekçilik”, *Sosyolojik Düşünce Sözlüğü*, haz. Massimo Morlandi vd., çev. Bülent Arıbaş, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, ss. 290-292.
- BENETON Philippe, *Muhafazakârlık*, çev. Cüneyt Akalın, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.
- BOCK Kenneth, “İlerleme, Gelişme ve Evrim Kuramları”, çev. Aydın Uğur, *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, ed. Tom Bottomore-Robert Nisbet, yay. haz. Mete Tunçay, Aydın Uğur, 2.b., Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, ss. 51-92.
- BREDVOLD Louis I.- Ross Ralph G., *The Philosophy of Edmund Burke*, The University of Michigan Press, Ann Arbor, 1960.
- BURKE Edmund, *Yüce ve Güzel Kavramlarımızın Kaynağı Hakkında Felsefi Bir Soruşturma*, çev. M. Barış Gümüşbaş, BilgeSu Yayıncılık, Ankara, 2008.
- BURKE Edmund, “Religion”, *Edmund Burke Pre-Revolutionary Writings*, 3.b., ed. Ian Harris, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, ss. 82-87.
- BURKE Edmund, “Tract On The Popery Laws (1765)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 253-273.
- BURKE Edmund, “The Present State Of The Nation (1769)”, *The Works of The Right Honourable*, Vol.1, Oxford University Press, 1906, ss. 229-363.
- BURKE Edmund, “Thoughts On The Cause Of The Present Discontents (1770)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 121-175.
- BURKE Edmund, “To Dr William Markhem post 9 November 1771”, *The Correspondence Of Edmund Burke*, Vol. II., July 1768-June 1774, ed. Lucy S. Sutherland, Cambridge University Press, Cambridge, 1960, ss. 252-286.
- BURKE Edmund, “Speech On Conciliation With The Colonies (1775)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 176-222.
- BURKE Edmund, “Letter To The Sheriffs Of Bristol (1777)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 223-250.

- BURKE Edmund, “To Joseph Harford- 4 April 1780”, *The Correspondence Of Edmund Burke*, Vol. IV, July 1778 – June 1782, ed. John A. Woods, Cambridge University Press, Cambridge, 1963, ss. 218-222.
- BURKE Edmund, “A Letter On Parliamentary Reform (1780)”, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 383-385.
- BURKE Edmund, “Speech On The Representation Of The Commons In Parliament (1782)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 395-406.
- BURKE Edmund, “Speech On Fox’s East India Bill (1783)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 439-465.
- BURKE Edmund, “Speeches In Opening The Impeachment Of Warren Hastings (1788)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 466-484.
- BURKE Edmund, “To Charles Jean François Depont November 1789”, *The Correspondence Of Edmund Burke*, Vol. VI, July 1789 – December 1791, ed. Alfred Cobban-Robert A. Smith, Cambridge University Press, Cambridge, 1967, ss. 39-50.
- BURKE Edmund, *Reflections On The Revolution In France*, ed. L.G. Mitchell, Oxford University Press, Oxford-New York, 1993.
- BURKE Edmund, *Fransa’daki Devrim Üzerine Düşünceler*, çev. Okan Arslan, Kadim Yayınları, Ankara, 2016.
- BURKE Edmund, *Fransa Devrimi Üzerine Düşünceler (1790)*, çev. Ahmet Özcan, Bilge-Kültür Sanat Yayın-Dağıtım, İstanbul, 2019.
- BURKE Edmund, “An Appeal From The New To The Old Whigs (1791)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 623-657.
- BURKE Edmund, “A Letter To A Member Of The National Assembly (1791)”, *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 609-622.
- BURKE Edmund, “Bay Burke’ün Fransa Meseleleri Hakkındaki Kitabına Yaptığı Bazı İtirazlar Üzerine Bir Fransız Ulusal Meclis Üyesine Cevap Olarak Yazdığı Mektup (1791)”, çev. Ömer Madra, *Batı’da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Yeni Çağ*, 3.b, der. Mete Tunçay, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2009, ss. 609-647.

- BURKE Edmund, "A Letter To Sir Hercules Langrishe (1792)", *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 288-319.
- BURKE Edmund, "Speech On The Petition Of The Unitarian Society (1792)", *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 377-382.
- BURKE Edmund, "Speech In General Reply (1794)", *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 486-500.
- BURKE Edmund, "To William Smith – 29 January 1795", *The Correspondence Of Edmund Burke*, Vol. VIII, September 1794 – April 1796, ed. R.B. McDowell, Cambridge University Press, Cambridge, 1969, ss. 127-133.
- BURKE Edmund, "A Letter To William Eliot, Esq. (1795)", *Edmund Burke Selected Writings and Speeches*, ed. Peter J. Stanlis, Regnery Publishing, Washington, D.C, 1997, ss. 658-661.
- BURKE Edmund, "A Letter To A Noble Lord (1796)", *Edmund Burke: On Taste, On The Sublime And Beautiful, Reflections On The French Revolution, A Letter To A Noble Lord*, ed. Charles W. Eliot, The Easton Press, Norwalk, Connecticut, 1993, ss. 401-443.
- BURKE Edmund, "Letter No.1. On The Overtures Of Peace (1796)", *Select Works Of Edmund Burke: A New Imprint Of The Payne Edition*, Vol. 3 Letters On A Regicide Peace, Liberty Fund, Inc., Indianapolis, 1999, ss. 59-152.
- CAMERON David, *The Social Thought Of Rousseau And Burke A Comparative Study*, University Of Toronto Press, Toronto, 1973.
- CANAVAN Francis, *The Political Reason Of Edmund Burke*, Duke University Press, Durham, 1960.
- CANAVAN Francis, "Edmund Burke'de Mülkiyet ve Hükümet", çev. Celalettin Güngör, *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, S. 27, Y. 7, Ankara, 2011, ss. 11-38.
- CANTO-SPERBER Monique, "Ahlâk Felsefesi", çev. İsmail Yerguz, *Siyaset Felsefesi Sözlüğü*, yay. haz. Philippe Raynaud-Stephane Rials, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 30-41.
- CEYLAN Ayşe Yılmaz, "Edmund Burke'ün 'Muhafazakâr Düşüncesinde İyi Devrim', 'Kötü Devrim' Ayrımı", *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, S. 11, Y. 3, Ankara, 2007, ss. 23-43.

- CEVİZCİ Ahmet, "Akılcılık", *Felsefe Ansiklopedisi*, ed. Ahmet Cevizci, C.1, Etik Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 199-206.
- CEVİZCİ Ahmet, "Berlin Isaiah", *Felsefe Ansiklopedisi*, ed. Ahmet Cevizci, C. 2., Etik Yayınları, İstanbul, 2004, ss. 336-339.
- CEVİZCİ Ahmet, "Hümanizm", *Felsefe Sözlüğü*, 6.b., Paradigma Yayınları, İstanbul, 2005, ss. 863-864.
- CEVİZCİ Ahmet, "İlerleme", *Felsefe Sözlüğü*, 6.b., Paradigma Yayınları, İstanbul, 2005, ss. 904-905.
- CEVİZCİ Ahmet, "Özne", *Felsefe Sözlüğü*, 6.b., Paradigma Yayınları, İstanbul, 2005, ss. 1308-1309.
- CEVİZCİ Ahmet, *Felsefe*, Sentez Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- CEVİZCİ Ahmet, *On Yedinci Yüzyıl Felsefesi Tarihi*, 2.b., Asa Kitabevi, Bursa, 2007.
- CEVİZCİ Ahmet, *Aydınlanma Felsefesi Tarihi*, 2. b., Asa Kitabevi, Bursa, 2008.
- CEVİZCİ Ahmet, *Felsefe Tarihi Thales'ten Baudrillard'a*, 2.b., Say Yayınları, İstanbul, 2010.
- CEVİZCİ Ahmet, *Bilgi Felsefesi*, Say Yayınları, İstanbul, 2012.
- CHAPMAN Gerald W., *Edmund Burke The Practical Imagination*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1967.
- ÇELİK Sara, *Yeniçağda Bilgi Felsefesi*, Doruk Yayınları, 2015.
- ÇETİN İsmail, "John Locke", *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni Yeniçağ Düşüncesi 3. Cilt*, ed. Ahmet Erhan Şekerci, İnsan Yayınları, 2015, ss. 213-236.
- ÇİĞDEM Ahmet, *Aydınlanma Düşüncesi*, 6.b., İletişim Yayınları, İstanbul, 2009.
- ÇİĞDEM Ahmet, *Bir İmkân Olarak Modernite Weber ve Habermas*, 3.b. İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.
- ÇOTUKSÖKEN Betül, *Felsefe: Özne-Söylem*, Notos Kitap, İstanbul, 2013.
- DOĞAN Aysel, "Doğal Haklar", *Felsefe Ansiklopedisi*, ed. Ahmet Cevizci, C. 4., Ebabel Yayıncılık, Ankara, 2006, ss. 632-634.
- DUMAN Fatih, "Evrensellik ve Tarihsellik Arasında Edmund Burke -Ahlâkın/Siyasetin Felsefi Temelleri", *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, S. 19-20, Y. 5, Ankara, 2009, ss. 9-34.
- DUMAN Fatih, *Aydınlanma Eleştirisinden Devrim Karşıtlığına Edmund Burke*, Liberte Yayınları, Ankara, 2010.

- EBENSTEIN William, *Siyasi Felsefenin Büyük Düşünürleri*, 3.b., çev. İsmet Özel, İstanbul, 2003.
- ERDOĞAN Mustafa, *Aydınlanma Modernlik ve Liberalizm*, Orion Yayınevi, Ankara, 2006.
- FREEMAN Michael, *Edmund Burke And The Critique Of Political Radicalism*, Basil Blackwell Publisher, Oxford, 1980.
- FROHNEN Bruce, *Virtue And The Promise Of Conservatism The Legacy Of Burke And Tocqueville*, University Press Of Kansas, Kansas, 1993.
- GENCER Bedri, *Hikmet Kavşağında Edmund Burke İle Ahmet Cevdet*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2011.
- GIBBONS Luke, *Edmund Burke And Ireland Aesthetics, Politics, And The Colonial Sublime*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.
- GOYARD Simone, “Yasa”, çev. İsmail Yerguz, *Siyaset Felsefesi Sözlüğü*, İletişim Yayınları, yay. haz. Philippe Raynaud-Stephane Rials, İstanbul, 2003, ss. 982-987.
- GÖKBERK Macit, *Felsefe Tarihi*, 17.b., Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007.
- GRAHAM George, “Edmund Burke’s ‘Developmental Consensus’ ”, *Widwest Journal Of Political Science*, Vol.16, No.1, 1972, ss. 29-45.
- GRAY John, *Liberalizmin İki Yüzü*, çev. Koray Değirmenci, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2004.
- GRAY John, *Post-Liberalizm Siyasal Düşünce İncelemeleri*, çev. Müfit Günay, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2004.
- HAMPSHER-MONK Iain, *Modern Siyasal Düşünce Tarihi Hobbes'tan Marx'a Büyük Siyasal Düşünürler*, yay. haz. Necla Arat, Say Yayınları, İstanbul, 2004.
- HAYEK Friedrich Von, “Özgürlük, Akıl ve Gelenek”, çev. Yusuf Ziya Çelikkaya, *Liberal Düşünce Dergisi*, S. 37, Y. 10, Ankara, 2005, ss. 45-58.
- HEYWOOD Andrew, *Siyasi İdeolojiler*, 2.b., çev. Ahmet Kemal Bayram, Adres Yayınları, 2010.
- HOF ULRICH IM, *Avrupa'da Aydınlanma*, çev. Şebnem Sunar, Literatür Yayınları, İstanbul, 2004.
- HOLSTON Ryan, “Burke’s Historical Morality”, *Humanitas*, Vol. 20, No.1/2, 2007, ss. 37-63.
- HOY Tery, “The Idea Of Prudential Wisdom In Politics”, *The Western Political Quarterly*, Vol. 11, No. 2, 1958, ss. 243-250.

- İŞİK Sever, *Devrim ve Düzen John Locke ve Edmund Burke'te Devrim Düşüncesi*, Kadim Yayınları, Ankara, 2016.
- İREM Nazım, “Aydınlanma, Küreselleşme ve Postmodernleşme Sarmalında Modernite ve Türkiye’de Yerellik Siyaseti”, Aydınlanma Sempozyumu 11-12 Mayıs 2007, yay. haz. Binnaz Toprak, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2007, ss. 114-150.
- KARAKUŞ Gülbeyaz, *Cumhuriyet’in Politik-Teolojisi Türkiye’de Kurucu İdeolojinin Sivil Din İhdası*, Cedit Neşriyat, Ankara, 2018.
- KARATOPRAK Halil İbrahim, “Descartes ve Bacon Bağlamında Modern Bilincin Epistemolojik Çıkmazı Olarak Rasyonalizm ve Ampirizm”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 12/31, Ankara, 2017, ss. 169-181.
- KILCUP Rodney W., “Burke’s Historicism”, *The Journal Of Modern History*, Vol. 49, No.3, 1977, ss. 394-410.
- KILCUP Rodney W., “Reason And The Basis Of Morality In Burke”, *Journal Of The History Of Philosophy*, V. 17, No. 3, 1979, ss. 271-284.
- KIRK Russel, *The Conservative Mind*, BN Publishing, 2008.
- KIRK Russel, *Edmund Burke A Genius Reconsidered*, Intercollegiate Studies Institute, Wilmington, Delaware, paperback edition, 2009.
- KIRK Russel, *Muhafazakâr Anlayış Burke'ten Eliota'a*, çev. Okan Arslan, Kadim Yayınları, 2019.
- KÜÇÜKALP Derda, “Negatif Özgürlük, Pozitif Özgürlük ve Ötesi, *felsefelogos*, S. 37, Y. 13, İstanbul, 2009/1, ss. 127-143.
- KÜÇÜKALP Derda, *Siyaset Felsefesi İyi, Akıl ve Siyaset*, Say Yayınları, İstanbul, 2011.
- KÜÇÜKALP Derda, “Thomas Hobbes”, *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni Antikçağ Yunan & Ortaçağ Düşüncesi 2. Cilt*, ed. Celal Türer-Hakan Olgun, İnsan Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 929-950.
- KÜÇÜKALP Derda, *Politik Nihilizm Nietzscheci Bir Tartışma*, 2.b., Dora Basım-Yayın, Bursa, 2018.
- KÜÇÜKALP Derda, *Siyaset Felsefesi*, 3. b., Dora Basım-Yayın, Bursa, 2018.
- KÜÇÜKALP Kasım, *Nietzsche ve Postmodernizm*, Kibele Yayınları, İstanbul, 2010.
- KÜÇÜKALP Kasım - CEVİZCİ Ahmet, *Batı Düşüncesi Felsefi Temeller*, 3. b., İSAM Yayınları, İstanbul, 2014.

- MANSFIELD Harvey, "Edmund Burke", *History Of Political Philosophy*, 3.b., ed. Leo Strauss - Joseph Cropsey, The University Of Chicago Press, Chicago and London, 1987, ss. 687-709.
- MOATTI Claude, "Cicero", çev. Emel Ergun, *Siyaset Felsefesi Sözlüğü*, İletişim Yayınları, yay. haz. Philippe Raynaud-Stephane Rials, İstanbul, 2003, ss. 154-159.
- MOUFFE Chantal, *Siyasetin Dönüşü*, çev. Fahri Bakırcı-Ali Çolak, Epos Yayınları, Ankara, 2010.
- NISBET Robert, "Muhafazakârlık", çev. Erol Mutlu, *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, ed. Tom Bottomore-Robert Nisbet, yay. haz. Mete Tunçay-Aydın Uğur, 2.b., Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, ss. 93-127.
- NISBET Robert, *Muhafazakârlık Düş ve Gerçek*, çev. M. Fatih Serenli-Kudret Bülbül, Kadim Yayınları, Ankara, 2007.
- OPP Karl-Dieter – DEMEULENAERE Pierre, "Normlar ve Değerler", *Sosyolojik Düşünce Sözlüğü*, haz. Massimo Morlandi vd., çev. Bülent Arıbaş, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, ss. 555-560.
- ÖĞÜN Süleyman Seyfi, *Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik*, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2000.
- ÖĞÜN Süleyman Seyfi, *Türk Politik Kültürü*, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2000.
- ÖĞÜN Süleyman Seyfi, *Gündelik Hayatın Kültürel Yansımaları*, Alfa Aktüel Yayınları, Bursa, 2006.
- ÖZİPEK Bekir Berat, *Muhafazakârlık Akıl, Toplum, Siyaset*, 2.b., Kadim Yayınları, Ankara, 2005.
- ÖZLEM Doğan, *Tarih Felsefesi*, 8.b., İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2004.
- PAPPIN III Joseph L., *The Metaphysics Of Edmund Burke*, Fordham University Press, New York, 1993.
- PITKIN Hanna Fenichel, *Temsil Kavramı*, çev. Seda Erkoç, Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları, Sakarya, 2014.
- POCOCK J.G.A., "Burke And The Ancient Constitution – A Problem In The History Of Ideas", *The Historical Journal*, Vol. 3, No. 2, 1960, ss. 125-143.
- POPKIN Richard H., "Metafiziğin Kısa Tarihi", *Metafiziğe Giriş*, derleme ve tercüme Ahmet Cevzici, 2.b., Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2005, ss. 121-246.

- RAYNAUD Philippe, "Fransız Devrimi", çev. Necmettin Kâmil Sevil, *Siyaset Felsefesi Sözlüğü*, yay. haz. Philippe Raynaud-Stephane Rials, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 338-348.
- RUSS Jacqueline, *Avrupa Düşüncesinin Serüveni Antik Çağlardan Günümüze Batı Düşüncesi*, çev. Özcan Doğan, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2011.
- RUSS Jacqueline, "Önsöz", *Felsefe Tarihi Cilt 2 Modern Dünyanın Yaratılması*, 2.b., çev. İsmail Yerguz, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, ss. 7-12.
- RUSSELL Bertrand, *Batı Felsefesi Tarihi 3 Modern Çağ-Yeni Çağ*, çev. Muammer Sencer, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- RYN Cleas G., "History And The Moral Order", *The Ethical Dimension Of Political Life Essays In Honor Of John H. Hallowell*, ed. Francis Canavan, Duke University Press, Durham, N.C., 1983, ss. 92-106
- SARIBAY Ali Yaşar, *Modernitenin İronisi Olarak Globalleşme*, Everest Yayınları, İstanbul, 2004.
- SARIBAY Ali Yaşar, "Akıl Toplumundan Duygu Ötesi Topluma: Aydınlanma ve Şimdinin Ontolojisi Olarak Postmodernlik", *Aydınlanma Sempozyumu 11-12 Mayıs 2007*, yay. haz. Binnaz Toprak, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2007, ss. 41- 49.
- SARIBAY Ali Yaşar, *Toplumun Mantığı Bir Toplumlaşma Anlatısı*, Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul, 2020.
- SKIRBEK Gunnar-NILS Gilje, *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, 3.b., çev. Emrah Akbaş-Şule Mutlu, Kesit Yayınları, İstanbul, 2006.
- SPITZ Jean-Fabien, "Doğal Durum ve Toplum Sözleşmesi", çev. İsmail Yerguz, *Siyaset Felsefesi Sözlüğü*, yay. haz. Philippe Raynaud-Stephane Rials, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 262-269.
- STANLIS Peter, *Edmund Burke: The Enlightenment And Revolution*, 2.b., Transaction Publishers, New Brunswick, 1993.
- STANLIS Peter, *Edmund Burke And The Natural Law*, Transaction Publishers, New Brunswick, 2003.
- STRAUSS Leo, *Doğal Hak ve Tarih*, çev. Murat Erşen-Petek Onur, Say Yayınları, İstanbul, 2011.
- SWINGWOOD Alan, *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, 2.b., çev. Osman Akınhay, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1998.
- ŞENEL Alâeddin, *Siyasal Düşünceler Tarihi Tarihöncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş*, 11.b., Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2004.

- ŞENSES Mihriban, *Edmund Burke Yüce, Etik ve Devrim*, Liberte Yayınları, Ankara, 2018.
- TANNENBAUM Donald G.-SCHULTZ David, *Siyasi Düşünce Tarihi*, 5.b., çev. Fatih Demir, Adres Yayınları, Ankara, 2010.
- THILLY Frank, *Felsefenin Öyküsü II. Cilt Çağdaş Felsefe*, çev. İbrahim Şener, İzdüşüm Yayınları, İstanbul, 2000.
- TOURAINE Alain, *Modernliğin Eleştirisi*, çev. Hülya Tufan, 7.b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.
- TURNER Frank M., "Edmund Burke: The Political Actor Thinking": Introduction To "Reflection On The Revolution In France" (Yale University Press, 2003), çev. Orhan Basat, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 3, S. 5, 2016, ss. 43-71.
- VERGİN Nur, *Siyasetin Sosyolojisi*, 7.b., Doğan Kitap, İstanbul, 2010.
- VINCENT Andrew, *Modern Politik İdeolojiler*, çev. Arzu Tüfekçi, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2006.
- YAYLA Atilla, *Liberalizm*, 7.b., Liberte Yayınları, Ankara, 2015.
- ZABCI Filiz, "John Locke: Liberalizmin Düşüncedeki Öncüsü", *Kral Devletten Ulus-Devlete*, haz. Mehmet Ali Ağaoğulları-Filiz Çulha Zabcı-Reyda Ergün, İmge Kitabevi, Ankara, 2005, ss. 101-232.
- ZABCI Filiz, "Thomas Hobbes: Devlet ya da 'Ölümlü Tanrı'ya Övgü", *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler*, 4.b., ed. Mehmet Ali Ağaoğulları, İletişim Yayınları, 2013, İstanbul, ss. 427-455.
- ZABCI Filiz, "Spinoza ve Locke: Siyasal Özgürleşmeden Bireysel Özgürlüğe", *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler*, 4.b., ed. Mehmet Ali Ağaoğulları, İletişim Yayınları, 2013, İstanbul, ss. 457-506.
- ZELYÜT Solmaz, *Dört Adalı Hobbes-Locke-Berkeley-Hume*, 2.b., Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2010.
- WALLERSTEIN Immanuel, *Liberalizmden Sonra*, 2.b., çev. Erol Öz, Metis Yayınları, İstanbul, 2003.
- WILKINS Burleigh Taylor, *The Problem Of Burke's Political Philosophy*, Clarendon Press, Oxford, 1967.
- WOOD Neal, "The Aesthetic Dimension Of Burke's Political Thought", *The Journal Of British Studies*, Vol.4, No.1, 1964, ss. 41-64.

Dizin

- A**
- Ahmet Çiğdem 22, 24, 25, 26, 28
- Akıl 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 46, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 60, 62, 63, 66, 68, 69, 70, 72, 75, 76, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 110, 112, 113, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 127, 128, 131, 132, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 154, 155, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 170, 171, 173, 174, 176, 177, 178, 180, 182, 183, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193
- Akılci 14, 15, 19, 22, 25, 26, 42, 43, 44, 52, 88, 137, 139, 162, 163, 165, 167, 168, 177, 178, 183, 190, 191
- Adalet 84, 107, 108, 115, 116, 117, 118, 146, 147, 148, 158, 187
- Âdet 182
- Âdil 98, 115, 116, 117, 146, 148, 169, 170, 185, 187
- Ahlâk 14, 17, 18, 24, 65, 66, 69, 70, 71, 74, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 98, 99, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 123, 125, 134, 139, 140, 145, 146, 151, 154, 155, 166, 167, 168, 181, 182, 187, 188
- Ahlâk felsefesi 65, 113
- Ahmet Cevizci 22, 23, 24, 27, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 58, 59, 60, 61, 64, 67, 68, 70, 73, 80, 86, 122, 123, 162, 164, 182

Akılci bir toplum inşası olarak modernlik 25
 Akılcılaştırmayla özdeşleştirilen modernite 25
 Akıl yürütme 13, 14, 16, 32, 40, 42, 43, 44, 49, 50, 52, 53, 57, 58, 60, 69, 82, 89, 90, 92, 93, 94, 99, 105, 117, 118, 140, 147, 155, 160, 163, 164, 174, 190, 192
 Aklın, akıl öncesi temelleri 93
 Aklın politik kullanılışı 10
 Aklın yasası 70
 Alain Touraine 14, 24, 25, 26, 38
 Ali Yaşar Sarıbay 11, 27, 90, 93, 137
 Amerikan 143
 Anayasa 180
 Anomali 65
 Antik Çağ 28
 Antik Yunan 22, 23
 Antropolojik delil 66
 Apaçık doğru 58
 Apaçık önerme 70
 a priori 25, 91, 99, 104, 145, 189
 Aristoteles 87, 89, 90, 119, 120, 147
 Aristotelesçi 87, 147
 Asıl-kopya 64
 Atalarının aklına ve hikmetine saygı duymak 9, 187
 Aydınlanma 24, 25, 26, 27, 28, 29, 79, 85, 88, 107, 141, 142, 143, 182
 Aydınlanma felsefesi 24, 25, 26

B
 Başkalarının tanıklıkları 55
 Belleğimiz 55

Ben 79, 93, 152, 169
 Bencil 49, 128, 152, 157
 Bertrand Russell 116, 161
 Beşerî dünya 111
 Beşerî gerçeklik 192
 Beyaz, beyazdır 59
 Beyaz, siyah değildir 59
 Bilen varlık 38
 Bilgi 13, 15, 22, 23, 26, 32, 33, 34, 36, 37, 46, 47, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 69, 70, 77, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 119, 121, 123, 132, 134, 148, 176
 Bilginin ilk düzeyi 55
 Bilgi-politika ilişkisi 15
 Bilimcilik 26
 Bilimsel bilgi 46, 55, 56
 Birey 14, 19, 31, 38, 42, 43, 51, 52, 70, 71, 72, 78, 79, 80, 81, 94, 102, 135, 138, 139, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 161, 163, 164, 167, 177
 Bireysel varoluş 192
 Biz 79, 104, 110, 111, 152, 168, 179
 Bonald 76, 77, 78, 79, 80, 144, 152
 Boyun eğme 156
 Bütün insanların ortak ve kalıcı nitelikleri 38

C
 Cleas Ryn 113, 114, 115
 Coğrafi ahlâk 107

Ç
 Çizgisel tarih 28, 29
 Çoğulcu otorite sosyolojisi 80

D
 Daire, üçgen değildir 59
 Davranışlar 141, 182, 185
 Değer-merkezli tarihselcilik 113
 Demokrasi 175, 176, 177
 Demokratik 177
 Derda Küçükalp 11, 23, 25, 38, 39, 42, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 55, 56, 72, 73
 Devlet 43, 44, 45, 51, 57, 58, 73, 81, 96, 119, 120, 123, 163, 164, 165, 168, 172
 Devrimciler 186
 Devrimci politikalar 184
 Dikkatli 130
 Dil anlayışı 77
 Dil teorisi 76
 Dinî duygular 152
 Doğa durumu 49, 52, 71, 72, 73, 74, 163, 164
 Doğal 23, 45, 46, 49, 50, 51, 71, 72, 78, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 106, 108, 109, 112, 113, 118, 119, 122, 124, 144, 150, 160, 161, 164, 169, 170, 174, 175, 176, 177
 Doğal hak 49
 Doğa yasası 70
 Doğru akıl 85, 86, 109
 Doğru politika 117
 Doğuştan boş bir levha 53
 Doğuştan gelen fikirler 53, 63
 Dostluğun tutkuları 154
 Dostluk 154, 155
 Döngüsel tarih 28, 29
 Duygudaşlık 154, 155
 Duyuya dayalı bilgi 61
 Dünyevleşme 112
 Düşünüyorum, o hâlde varım 37

E
 Epistemoloji 10, 13, 15, 16, 21, 33, 53, 54, 58, 62, 63, 65, 71, 191
 Erdemli ve bilgili aristokrasi 123
 Eskimeyen yeni 128
 Eskinin yenisi 128
 Eşit haklara sahip olmak 172
 Eşitlik 14, 22, 50, 51, 60, 79, 82, 107, 161, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177
 Eşitsizlik 169, 170
 Eşit şeylere sahip olmak 172
 Etik evrenselciliği 142
 Evrensel 13, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 31, 32, 38, 42, 57, 66, 69, 70, 73, 81, 85, 86, 87, 91, 105, 107, 109, 113, 114, 116, 117, 120, 121, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 157, 182, 183, 187, 191, 192, 193
 Evrensel değerler 149
 Evrensel insan 149
 Evrensel kesinlik 32
 Evrensellik anlayışı 19, 146, 148
 Evrensel tarih kurgusu 28
 Eylemsizlik ilkesi 58

F
 Fizikî nesnelere 65
 Francis Canavan 84, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 101, 103, 106, 109, 113, 119, 128, 129, 131, 132, 133, 152, 161, 164, 167, 168, 170, 171, 172, 173, 176, 177
 Fransa 94, 108, 152, 156, 160, 171, 172, 173, 174, 183, 184, 186, 187

Fransız Devrimi 112, 177, 178,
181, 182, 183, 186, 187, 188
Friedrich Von Hayek 102, 140

G

Gelenek 18, 22, 26, 96, 99, 102,
109, 149, 181, 188
Genel bankası 103
Geometri 31, 36, 40, 41, 46, 47,
69, 96
George Louis Leclerc Buffon 27
George Sabine 58, 65, 70

H

Halkın gelenekleri 182
Hanna Fenichel Pitkin 122, 123
Hareket hâlindeki evren 45
Herkesin herkesle savaşı 50
Hırs duygusu 129
Hikmet 102, 103, 176, 186, 187
Hindistan 107, 143
Hukuk 84, 85, 88, 89, 90, 106,
109, 112, 113, 118, 179, 181
Hümanizm 26

I

Immanuel Kant 26, 27

İ

İde 40, 41, 59, 60, 61, 62, 63, 64,
68, 69, 139
İde-nesne 64
İlerleme 14, 27, 29, 129, 130
İlerlemeye duyulan inanç 26
İngiliz 26, 124, 143, 178, 179,
180, 181
İngiliz Anayasası 124, 179
İngiliz Devrimi 178, 179, 180,
181

İngiltere 99, 107, 143, 144, 179,
180
İnsan doğasının gerçek bilimi 45
İnsanın doğal durumu 150, 164
İnsan insanın kurdu 50
İradî olmayan hareket 48
İyi ve kötü 86, 98, 114, 133, 144,
159

J

Jacqueline Russ 22, 23, 24, 26,
27, 28, 29, 30, 45, 149, 150
Jacques Turgot 27
John Gray 98, 141, 149
John Locke 15, 21, 52, 53, 54, 55,
58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65,
66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73,
74, 106, 162, 163
Joseph Baldacchino 97, 116
Joseph De Maistre 81, 144, 150
Joseph L. Pappin 84, 85, 87, 88,
89, 109

K

Kalabalık 49, 51
Kantlayıcı bilgi 60
Kendiliğinden kabul edilmiş 77
Kendini koruma 49, 52, 71, 72
Kenneth Bock 182
Kesin 13, 15, 16, 21, 22, 23, 31,
32, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 41,
42, 43, 44, 46, 47, 52, 55, 56,
57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65,
67, 68, 69, 92, 95, 105, 117, 137,
138, 139, 146, 147, 148, 161,
162, 163, 182, 184, 185, 189,
190, 191, 192
Keyfî yaratılmış 77
Kilise 24

Klasik modernite 25
Kötü Cin Hipotezi 36
Kuşku 21, 23, 31, 34, 35, 36, 37,
38, 39, 40, 59, 61, 106, 182, 187
Kutsal dünyayı dünyevileştirmek
26
Kutsallaştırılmış 30
Kültürel farklılıklar 141

L

Liberal 9, 42, 49, 102, 156
Liberalizm 9, 15, 21, 42, 43, 44,
52, 70, 73, 74, 79, 80, 81, 98,
119, 141, 149
Louis I. Bredvold 100

M

Maddeci ontoloji 53
Maddî olmayan zihin 64
Manevî 10
Mantık 93, 94, 165
Marksizm 9
Marquis de Condorcet 27
Matematik 13, 16, 21, 22, 31, 32,
36, 40, 41, 42, 46, 47, 52, 53,
58, 61, 69, 70, 75, 92, 96, 105,
106, 117, 131, 137, 138, 147,
148, 150, 155, 160, 162, 163,
170, 178
Materyalist ontoloji 47
Mehmet Ali Ağaoğulları 26, 27,
29, 45, 47, 49, 50, 51, 57, 147
Mekanik materyalist 45, 48
Meşrûiyet 17, 19, 30, 119, 131,
132, 133, 138, 148, 162, 174,
176
Meşrû politik iktidar 134

Metafizik 84, 85, 87, 88, 89, 90,
91, 92, 96, 106, 118, 120, 143,
144, 145, 150, 183, 189
Metodolojik kuşku 21, 34, 36,
38, 40
Metodolojik şüphe 23, 33
Michael Oakeshott 9
Modern akıl 14, 15, 21, 23, 25,
31, 46, 101, 140, 141, 178
Modern devrim 182, 187
Modernist düşünce 140, 148, 149
Modernite 10, 14, 19, 20, 21, 22,
24, 25, 26, 28, 135, 137, 138,
139, 141, 147, 149, 161, 177,
190, 191
Modern politika 104, 190
Muhafazakâr 9, 10, 15, 16, 17,
18, 19, 21, 22, 75, 76, 77, 78,
79, 80, 81, 82, 84, 93, 95, 100,
102, 103, 105, 123, 127, 131,
144, 149, 152, 161, 175, 176,
177, 179
Muhafazakâr Liberal 9
Mutlak 30, 32, 33, 37, 40, 42,
43, 46, 50, 51, 52, 54, 57, 63,
64, 75, 80, 92, 94, 98, 129, 147,
153, 154, 171, 172, 173, 177,
182, 184, 186, 191, 193
Mutluluk 14, 29, 31, 156
Mülk edinme hakkı 70
Mülkiyet 67, 125, 152, 160, 161,
171, 172, 173, 176, 177

N

Negatif özgürlük 79, 80, 81
Nostalji düşkünü 98

O

Olgusal bilgi 55

- Ontoloji 45
Orta Çağ 22
- Ö**
Önsel olan bir zihni çerçeve 93
Önyargı 16, 17, 18, 26, 84, 87, 89, 93, 94, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 110, 134, 140, 141, 150, 151, 181, 189, 190
Özdeşlik 59
Özgür/lük 14, 26, 27, 70, 79, 80, 81, 82, 121, 126, 127, 144, 145, 152, 157, 158, 159, 161, 179, 184, 187
- P**
Peter Stanlis 84, 85, 86, 88, 90, 91, 106, 109, 163, 164, 179, 181, 182, 183, 184
Philippe Beneton 76, 78, 81, 95, 96, 97, 144, 149, 175
Pierre Demeulenaere 165
Politika 10, 13, 15, 16, 19, 21, 30, 31, 41, 44, 46, 47, 54, 56, 58, 69, 74, 75, 76, 83, 91, 92, 96, 99, 104, 105, 106, 108, 117, 120, 134, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 148, 162, 163, 182, 189, 190, 191, 192
Politika anlayış 15, 19, 104, 138, 143, 189, 190, 191
Politik akıl 10, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 42, 43, 44, 49, 52, 70, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 92, 93, 94, 96, 98, 99, 100, 105, 106, 113, 117, 118, 119, 121, 123, 125, 127, 128, 131, 134, 135, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 149, 150, 151, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 170, 171, 173, 174, 176, 177, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 192, 193
Politik anlam 15
Politik düşünüm 17
Politik egemenliği 182
Politik epistemoloji 13, 15, 21, 26, 191
Politik felsefe 17, 21, 31, 71, 74, 75, 88, 89, 103, 149
Politik hakikat 193
Politik metafizik 143, 144, 145, 183, 189
Politik rasyonalist 85
Postüla 70
Praejudicium 101
Pratik akıl 18, 90, 109
Prejudice 101
- R**
Ralph G. Ross 100
Rasyonalist düşünce 78
Rasyonel liberalizm 52, 70
Rene Descartes 14, 21, 22, 23, 24, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 64, 66, 67, 69, 71, 74, 75, 77, 182
Richard H. Popkin 38
Robert Nisbet 76, 77, 78, 80, 81, 93, 100, 102, 103, 131, 182
Rodney W. Kilcup 86, 88, 89, 90, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113
Russell Kirk 116, 125, 161, 176, 177
Rütbe 170

- Rüya argümanı 35, 36, 40
Ryan Holston 95, 97, 98, 114, 115, 116, 145, 165
- S**
Saf metafizik soyutlama 90
Sara Çelik 32
Savaş 50, 71, 72, 73
Sezgiye dayalı bilgi 59
Sınıf 122, 169, 170, 175
Sıradan insanın deliliği 161
Sivil toplum 150, 164, 168, 186
Siyaset felsefesi 11
Siyasî etiket 9
Sosyoloji 76, 78, 80, 93, 95, 149, 165, 182
Soyut 25, 27, 90, 102, 135, 144, 149, 150, 158, 159, 166, 170, 177, 181, 188
Soyut akıl 10, 14, 18, 19, 25, 26, 29, 82, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 99, 101, 109, 110, 118, 119, 120, 135, 137, 145, 150, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 168, 170, 174, 175, 177, 182, 185, 187, 189, 190, 191
Soyut akıl-tarihî deneyim 10
Soyut aklın kendisini gerçekleştir-
mesi 29
Soyut aklın kesin ilkeleri 189
Soyut birey 19, 149, 152, 177
Soyut insan 27
- T**
Tabula rasa (boş levha) 53, 63
Taklit 97, 154, 155, 156, 187
Tanrı 22, 30, 36, 39, 40, 41, 42, 45, 47, 49, 50, 51, 53, 57, 58, 61, 66, 67, 68, 69, 70, 80, 86, 108, 110, 111, 112, 116, 129, 154, 155
Tanrısal 26, 110, 112
Tarih-dışı birey 149
Tarihî deneyim 10, 56
Tarihsel 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 25, 38, 49, 56, 74, 75, 77, 79, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 105, 106, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 123, 124, 127, 128, 129, 131, 132, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 152, 157, 158, 159, 161, 163, 164, 165, 166, 168, 170, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 189, 190, 191, 192, 193
Tarihselci politik felsefe 13
Tarihsel deneyim 15, 16, 22, 82, 83, 87, 88, 89, 92, 94, 97, 99, 109, 110, 111, 112, 114, 118, 119, 131, 145, 157, 158, 168, 175, 186, 191, 192, 193
Tarihsel kazanımlar 180
Tarihsel süreç 110, 115, 132, 146, 157
Tarihsel süreklilik 17, 18, 95, 99, 100, 103, 105, 106, 113, 118, 123, 135, 145, 177, 181
Tarihsel varoluş 20
Tarihsel ve toplumsal pratikler 102
Tedrici 130, 131
Tek boyut 9
Temsil epistemolojisi 64
Temsil-gerçeklik 64

Teorik akıl	84, 89, 90	Toplumsal örgütlenme ilkesi	26
Thomas Hobbes	15, 21, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 162, 163	Toplum sözleşmesi	19, 51, 52, 71, 74, 138, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 177
Toplum	14, 16, 17, 19, 25, 26, 27, 31, 47, 49, 51, 52, 58, 71, 72, 73, 74, 77, 78, 81, 82, 85, 93, 94, 96, 99, 105, 108, 111, 120, 122, 123, 124, 134, 135, 138, 139, 142, 148, 149, 150, 151, 153, 156, 158, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 173, 175, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 186, 191, 192	Toplumun mantığı	93
Toplumsal	10, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 29, 49, 70, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 90, 92, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 105, 106, 114, 116, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 181, 182, 183, 185, 186, 189, 190, 191, 192, 193	Tümdengelim	13, 21, 32, 33, 40, 41, 43, 44, 49, 52, 57, 58, 69, 70, 71, 75, 105, 137, 163, 192
Toplumsal düzen	10, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 75, 98, 118, 119, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 134, 135, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 170, 171, 176, 177, 185, 189, 190	Tümevarım	56, 57, 58, 75, 138
Toplumsal düzensizlik	19, 20	Ü	
		Üç, ikiden çoktur	59
		V	
		Vahiy	24, 26
		Varlık	19, 30, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 45, 47, 49, 64, 65, 66, 67, 70, 76, 77, 81, 102, 138, 150, 151, 152, 153, 156, 160, 162, 164, 189, 191, 192
		Varoluş	38
		Varoluşsal meseleler	14
		Y	
		Yapay	164
		Yasalar	52, 71, 107, 108, 144, 180, 182
		Yaşama	16, 17, 19, 21, 26, 31, 70, 160, 193
		Yaşama hakkı	160
		Yeniden yapılanma	179
		Yeryüzü mutluluğu	26
		Yöntem kuralları	33
		Z	
		Zihin	37, 38, 39, 40, 41, 64, 67, 69, 70, 77, 81, 138, 139, 143, 163, 192
		Zihinsel	14, 39, 68, 69, 75, 189
		Zihni olan birey	38

EDMUND BURKE'TE POLİTİK AKIL VE MODERNİTE ELEŞTİRİSİ

Muhafazakârlığa göre, modern politik felsefenin rasyonalist epistemolojisinden kaynaklı sıkıntılarının altında insanın eksik tanımı yatmaktadır. İnsanı salt bir akıl varlığı olarak değerlendiren bu yaklaşım, insanın sahip olduğu karmaşık duyguları, düşünceleri ve çelişkili motivasyonları göz ardı etmiştir; insanın gerçek doğasını ortaya koyamadığı gibi, onu rasyonel bir makine olarak tanımlamıştır. İnsan denilen varlığın kurgusal inşası ile onun gerçekliği arasındaki farkı göz ardı eden rasyonalist yaklaşım, gerçek bir insan yerine kendi kurgusunu bir gerçeklik olarak dayatmış ve politikayı da bu kurgusal zemin üzerinden temellendirmiştir.

Edmund Burke "politik akıl" kavramlaştırmasıyla, toplumsal ve tarihsel deneyime dayanan bir akıl yürütme tarzını esas alarak, muhafazakâr politik felsefenin kurucuları arasında en çok ilgiye mazhar olan isim olmuştur. Burke politik akıl kavramıyla hem muhafazakârlığın ontolojik, epistemolojik ve etik çerçevesini çizmiş hem de modern politik felsefeyi temelsizleştirmeye yönelik eleştirel bir anlayış üretmiştir.

Burke'ün muhafazakâr politik felsefenin kurucusu olarak kabul edilmesi onun ortaya koymuş olduğu politik akıl kavramlaştırmasıyla daha anlaşılır bir hâle gelir. Burke bu kavramlaştırmasıyla muhafazakâr politik felsefenin ontolojik, epistemolojik ve etik ilkelerini ifade etmiştir. Politik aklın temellerinde yer vermiş olduğumuz pratik akıl, gelenek, önyargı ve ahlâk bu ilkelerin içeriğini oluşturur.

Kitabı, mevcutlarından farklı kılan, "akıl", "politik akıl", "tarihî deneyim", "epistemoloji" gibi bilim felsefesinin arka plan motifleriyle bağlantılı bir muhafazakâr düşünce ve o düşüncenin en önemli mimarı Edmund Burke'e dair berrak bir portre çizmiş olmasıdır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7471-30-5

9 786257 471305